

Вінницький національний технічний університет
Кафедра електричних станцій та систем
Факультет електроенергетики та електромеханіки

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА
(Обов'язкова)
III рівень вищої освіти (ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ)

Освітньо-наукова програма **Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка**

Спеціальність **141 – Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка**

Викладач: **Кулик В. В.**

Мова викладання: **українська**

Семестр – **4**

Кредитів ЕКТС – **3**

Лекцій – не передбачено

Практичних – не передбачено

Лабораторних – не передбачено

Курсовий проект – не передбачено

Самостійна робота – 90 год.

Вид контролю: **залік**

Схвалено на засіданні кафедри ЕСС,
протокол № 11 від 21.04.2020 р.

Затверджено на засіданні методичної ради ВНТУ,
протокол №12 від 18.06.2020 р.

Передумови для проходження практики

Освітній компонент «Педагогічна практика» базується на знаннях, отриманих під час вивчення обов'язкової дисципліни «Сучасні педагогічні технології у закладах вищої освіти». Опанування дисципліни передбачає вивчення нормативної бази та методичної літератури, підготовки методичних матеріалів, оволодіння компетентностями викладача ЗВО, проведення занять для здобувачів вищої освіти.

Цілі і завдання практики

Робочу програму навчальної дисципліни «Педагогічна практика» складено з урахуванням вимог освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії зі спеціальності 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка.

Мета практики полягає у формуванні компетентностей, необхідних для провадження освітньої (педагогічної, методичної, організаційної) діяльності у закладі вищої освіти.

Відповідно до «Положення про проведення педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії» у Вінницькому національному технічному університеті, метою проведення педагогічної практики є оволодіння здобувачами методологією педагогічної діяльності, а саме:

- здатність впроваджувати педагогічні уміння та навички практичної викладацької діяльності;
- оволодіння ораторським мистецтвом з метою спілкування з різними цільовими аудиторіями;
- освоєння психолого-педагогічних і інформаційно-технічних умінь і навичок науково-педагогічної діяльності [1].

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є підготовка викладачів, які володіють навичками ведення методичної документації, здатних використовувати у освітній діяльності сучасні педагогічні технології, викладати професійні дисципліни на достатньому науково-методичному рівні.

Програмні результати проходження практики

Згідно з **вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні:**

ПР14. Уміти дотримуватися принципів професійної етики та академічної доброчесності;

ПР16. Уміти формулювати основні психолого-педагогічні принципи та уміти викладати професійно-орієнтовані дисципліни з електроенергетики, електротехніки та електромеханіки;

ПР17. Уміти планувати і вирішувати завдання професійного розвитку, зокрема у галузі електричної інженерії.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач в результаті проходження практики

К02. Здатність виявляти ініціативу, креативність та підприємливість;

К03. Здатність до сталого професійного зростання та розширення загальнокультурного світогляду;

К04. Здатність дотримуватися принципів професійної етики та академічної доброчесності;

К07. Здатність до усного та письмового представлення результатів власних наукових досліджень;

ФК12. Здатність керувати проектами та контролювати якість їх виконання;

ФК17. Здатність здійснювати організацію робочих місць, їх технічне оснащення, організацію та планування роботи колективу виконавців, прийняття керівних рішень в умовах різнорідних думок та професійної дискусії;

ФК19. Здатність демонструвати базові знання з педагогіки та психології вищої школи, а також з організації педагогічного процесу у закладах вищої освіти; використовувати педагогічні технології у вищій освіті;

ФК20. Здатність застосовувати на практиці теоретичні основи педагогічної діяльності; здійснювати системний аналіз освітніх процесів і явищ; методична готовність до викладання комплексу спеціальних дисциплін в процесі підготовки фахівців з електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати комплексні проблеми під час професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у галузі електроенергетики, електротехніки та електромеханіки, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, а також вирішення комплексних практичних завдань.

Зміст практики

Змістовий модуль 1. Виконання функцій викладача ЗВО

Тема 1. Робочі програми навчальних дисциплін та методична література.

Зміст та оформлення робочої програми навчальної дисципліни. Підбір навчальної літератури. Навчання через дослідження. Види методичних видань: методичні вказівки, лабораторний практикум, навчальний посібник, підручник. Розподіл балів та критерії оцінювання.

Тема 2. Оцінювання результатів навчання студентів. Засоби діагностування знань та умінь студентів. Оцінювання рівня оволодіння компетентностями. Принципи академічної доброчесності під час контролю знань. Контрольні заходи. Проектування тестових завдань, задач, індивідуальних письмових завдань. Консультування здобувачів освіти. Індивідуальний супровід студента. Керівництво курсовими роботами та проектами, керівництво випусковими роботами студентів. Керівництво науково-дослідною роботою студентів.

Тема 3. Застосування сучасних освітніх технологій. Особливості планування та проведення лекційного, практичного, лабораторного заняття.

Інформаційні технології в освітньому процесі. Особливості дистанційної освіти. Елементи риторики: сторітейлінг, фасилітація. Тренінг. Індивідуальні та групові завдання. Розвиток м'яких навичок на професійних дисциплінах. Презентація навчальних результатів студентами. Мотивація студентів до навчання.

Тема 4. Організаційна робота науково-педагогічного працівника. Структура і організація роботи кафедри та факультету. Особиста відповідальність викладачів. Участь у засіданнях кафедри, методичних та наукових семінарах. Документація кафедри. Оформлення індивідуального плану роботи викладача. Розроблення та вдосконалення освітніх програм. Звітування про виконану роботу. Проведення конкурсу на заміщення вакантних посад науково-педагогічних та педагогічних працівників. Організація наукового заходу (семінар, конференція). Фахова експертиза та консультування. Профорієнтація. Зміст та положення Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності. Процедура акредитації.

Тема 5. Дуальність у вищій технічній освіті. Методичні основи професійної підготовки технічних фахівців засобами дуальної освіти. Аналіз педагогічних критеріїв готовності здобувача освіти. Оцінювання рівня практичної підготовки.

Організація проведення практики

Педагогічна практика проводиться по закінченню вивчення основних фахових дисциплін підготовки доктора філософії.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення педагогічної практики аспірантів, є:

- ознайомлення з нормативними документами, які регламентують організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти; із структурою та системою організації діяльності освітнього закладу та кафедри, до якої прикріплені здобувачі; із системою освітньої діяльності кафедри, особливостями методичної, наукової та організаційної роботи викладачів кафедри, із студентською аудиторією, з якою вони будуть проводити навчальні заняття, відвідування аудиторних занять викладачів;

- підготовка робочої програми навчальної дисципліни, методів оцінювання знань, графіку проведення занять, планів-конспектів навчальних занять та їх методичного забезпечення;

- самостійне проведення заняття зі студентами: лекція, практичне, семінарське заняття тощо;

- розроблення індивідуального плану роботи викладача, матеріалів до методичного семінару кафедри.

Керівниками педагогічної практики призначаються наукові керівники аспірантів або інші досвідчені викладачі кафедри.

Етапи проходження практики

Педагогічна практика проходить за 3 етапи: підготовчий, основний, завершальний.

Підготовчий етап. Під час цього етапу аспірант знайомиться з нормативними актами та внутрішньою документацією ВНТУ, відвідує заняття керівника практики,

наукового керівника та/або інших викладачів кафедри. Аспірант складає план проходження практики, керівник практики разом із аспірантом формує індивідуальні завдання на педагогічну практику. Під час проходження практики аспірант веде щоденник практики, куди ретельно заносить всі види діяльності та хід виконання завдань. Зразок титульного аркуша щоденника практики та форму календарного графіку проходження практики наведено в [1].

Основний етап. Аспірант виконує індивідуальні завдання педагогічної практики, самостійно планує і проводить навчальні заняття, розробляє програму дисципліни, методичні матеріали до навчальних занять, засоби оцінювання знань, формує річний (піврічний) індивідуальний план роботи викладача.

На заняттях, які проводять аспіранти, повинні бути присутні керівники практики (наукові керівники здобувачів), викладачі кафедри (рекомендовано), а також аспіранти, які навчаються за тією ж освітньо-науковою програмою (рекомендовано) [1]. Після кожного проведеного аспірантом заняття проводиться детальне обговорення, під час якого необхідно виявити позитивні моменти та недоліки проведеного заняття, сформулювати відповідні рекомендації.

Завершальний етап. Аспірант підбиває підсумки проходження практики, оформляє щоденник і звіт про практику, формує матеріали для методичного семінару кафедри за результатами самоаналізу проходження педагогічної практики. Практика завершується захистом звіту та диференційованим заліком.

Підведення підсумків практики

В останні дні практики аспіранти звітують про виконання програми та індивідуальних завдань практики.

Форма звітності передбачає подання звіту та щоденника практики.

Щоденник практики повинен заповнюватись під час проходження практики та наприкінці практики підписується аспірантом та керівником практики.

Звіт має містити відомості про виконання усіх розділів програми практики та індивідуальних завдань, висновки і пропозиції, список використаної літератури тощо. Оформлюється звіт за вимогами програми педагогічної практики. Зразок титульного аркуша звіту педагогічної практики наведено в [1].

Звіт захищається аспірантом перед комісією, призначеною завідувачем кафедри, на якій проходила педагогічна практика.

Комісія приймає диференційований залік в останні дні її проходження.

Результат заліку за підсумками педагогічної практики вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та індивідуальний навчально-науковий план роботи аспіранта за підписом керівника практики.

Звітна документація у паперовій формі з власноручними підписами зберігається: в інституті магістратури, аспірантури та докторантури – 1 примірник; на кафедрі – 1 примірник.

Порядок формування індивідуальних завдань

Індивідуальна робота здобувачів освіти включає виконання індивідуальних завдань, сформульованих на підготовчому етапі проходження практики. Такі завдання формуються керівником практики разом з аспірантом та включають:

- розроблення та оформлення робочої програми нової вибіркової навчальної дисципліни (на вибір аспіранта) обсягом не менше 3 кредитів ECTS;
- розроблення навчальних завдань та критеріїв їх оцінювання;
- розроблення методичних матеріалів та проведення навчальних занять зі здобувачами освіти освітнього рівня бакалавр та/або магістр;
- розроблення індивідуального плану роботи викладача на навчальний рік (півріччя), підготовка матеріалів до методичного семінару кафедри.

Сформульовані індивідуальні завдання заносяться до календарного графіка проходження практики, який є складовою щоденника практики. У графіку також зазначаються терміни виконання індивідуальних завдань.

Вимоги до звіту про практику

Звіт про педагогічну практику повинен містити титульний аркуш (зразок наведено в [1]), виконані письмові індивідуальні завдання, звіт щодо проведених навчальних занять, висновок та перелік посилань. У висновку аспірант повинен вказати, які компетентності він набув під час проходження практики. Звіт завіряється керівником практики та захищається перед комісією кафедри. Звіт подається в роздрукованому вигляді у двох примірниках.

Методи навчання

Консультація, наставництво, демонстрація, зокрема, з використанням мультимедійних засобів навчання, виконання індивідуальних завдань.

На позааудиторну роботу виноситься вивчення теоретичного матеріалу, виконання практичних завдань щодо оформлення документації, підготовка та проведення занять, підготовка до заліку, виконання індивідуальних навчально-методичних завдань.

Методи контролю

Поточний контроль здійснюється шляхом оцінювання індивідуальних завдань та співбесід, зокрема тестового, індивідуального чи комбінованого опитування під час консультацій, обговорення виконаних завдань.

Підсумковий контроль знань аспірантів здійснюється шляхом проведення диференційованого заліку, що приймається комісією кафедри [1].

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Таблиця 1 – Вид контролю – диф. залік

Поточне тестування та самостійна робота	Сума
Змістовий модуль 1	100
T1, T2, T3, T4, T5	
100 балів	

T1, T2, T3, T4, T5 – теми змістових модулів.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів

Рівень компетентності	За нац. шкалою	За шкалою ЕКТС	Критерії оцінювання
IV Високий (творчий) «5»	відмінно	A	Здобувач демонструє всебічні, систематизовані, глибокі знання матеріалу, який виноситься на контроль, уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, висока педагогічна майстерність, підкріплена проведеними заняттями, знання основної і додаткової літератури, передбаченої програмою, на рівні творчого використання.
III Достатній (конструктивний) «4»	добре	B	Повні знання з питань і задач, що стоять перед здобувачем. Уміння викладати основні ідеї. Володіння сучасними педагогічними технологіями. Вміння професійно відстоювати свою точку зору. Допускаються несуттєві неточності у викладенні матеріалу та у відповідях.
		C	Достатньо повні знання з поставлених питань і задач. Вміння викладати основні ідеї. Здатність самостійно застосовувати вивчений матеріал на рівні різних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження власних тверджень. Достатній рівень педагогічної майстерності. Вміння доводити правильність своїх рішень. Несуттєві неточності у відповідях та деякі нераціональності при вирішенні поставлених завдань.
II Середній (репродуктивний) «3»	задовільно	D	Здобувач може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, володіє навичками педагогічної діяльності, виявляє знання та розуміння основних положень, може аналізувати матеріал, робити висновки. Пояснення неповні, нелаконічні, не завжди точні. Відповіді на питання неповні, містять неточності, при вирішенні поставлених завдань застосовуються не найраціональніші рішення.
		E	Задовільні знання програмного матеріалу на рівні вищому за початковий. Базові навички педагогічної діяльності. При відповіді на запитання виникають труднощі у деяких положеннях, відповіді не повні, завдання вирішуються нераціонально.
I Низький «2»	незадовільно з можливістю повторного складання	FX	Теорією володіє на рівні фрагментів, викладає матеріал уривчасто. Виникають труднощі в обґрунтуванні рішень, на запитання дає неправильні відповіді (40–60%). Недостатній рівень оволодіння навичками педагогічної діяльності. Самостійно не може сформулювати алгоритм рішення поставлених завдань. Рішення не раціональні та неефективні.
	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F	Теорією володіє на рівні фрагментів, викладає матеріал уривчасто. Проблеми в обґрунтуванні рішень, на запитання дає неправильні відповіді (60–100%). Педагогічні компетентності не сформовані. Самостійно не може сформулювати алгоритм вирішення завдання.

Рекомендована література

Базова

1. Положення про проведення педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії / Вінницький національний технічний університет. Вінниця, 2020. 13 с.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навчально-методичний посібник : інтерактивні технології в курсах навчальних дисциплін. К. : Кондор, 2016. 272 с.
3. Козяр М. М., Коваль М. С. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. К. : Знання, 2013. 327 с.
4. Сучасні інформаційні технології в науці та освіті : навчальний посібник / С. М. Злепко та ін. Вінниця : ВНТУ, 2017. 146 с.

Допоміжна

1. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: Вступ до спеціальності : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
2. Буряк В. Викладач університету : вимоги до особистісних і професійних рис. *Вища школа*. 2010. № 3–4. С. 11–35.
3. Залюбівська О. Риторична культура викладача технічного університету - необхідна умова педагогічної діяльності. *Проблеми та технології підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації в умовах інноваційного розвитку суспільства*. Вінниця : ВНТУ, 2013. С. 104-107.
4. Орлов В. Ф. Педагогічна майстерність викладача технічного університету як фактор гуманізації вищої освіти. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2011. № 2. С. 38–41.
5. Лігум Ю. С. Якість освіти і новітні технології навчання в контексті інтеграції в європейський освітній простір. *Педагогіка і психологія*. 2011. № 2. С. 22–27.

Інформаційні ресурси

1. Ідеологія дуальності в вищій технічній освіті на основі інтеграції навчання з виробництвом: монографія / О. М. Косарук, Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця: ВНТУ, 2019. – 224 с. URL: <https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/book/536>
2. Методологія та організація наукових досліджень: електронний навчальний посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 180 с. URL: <http://mokin.com.ua/files/articles/62/61/mond.pdf>
3. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
4. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
URL : <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/Калашнікова%20Л.%20М.%20С%20Жерновникова%20О.%20А.%20Педагогіка%20вищої%20школи%20у%20схемах%20і%20таблицях%20.pdf>

5. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології : навчальний посібник. К. : КОМПРИНТ, 2016. 583 с.
URL : https://www.researchgate.net/profile/Yaroslav-Rudyk/publication/316190546_Osvitni_tehnologii/links/58f5e5700f7e9b6f82e99e92/Osvitni-tehnologii.pdf
6. Положення про кафедру ВНТУ. Вінниця, 2019. 4 с.
URL : <https://vntu.edu.ua/images/2019/kaf.pdf>
7. Положення про порядок розробки і затвердження робочих програм навчальних дисциплін у ВНТУ. Вінниця : ВНТУ, 2019. 8 с.
URL : https://vntu.edu.ua/uploads/poloshennja_progr-2019.PDF
8. Положення про освітню, організаційну, інформаційну, консультаційну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти у ВНТУ. Вінниця, 2019. 16 с.
URL : <https://vntu.edu.ua/uploads/2019/3.PDF>
9. Закон України «Про вищу освіту».
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
10. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>
11. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>
12. Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти стосовно запровадження внутрішньої системи забезпечення якості.
URL : <https://naqa.gov.ua/2019/07/рекомендації-національного-агентств/>